

ET BUD PÅ HVORDAN VLAK-REGERINGEN KAN FINDE SINE BESPARELSER PÅ OVERFØRSELSINDKOMSTER PÅ 5 MIA. KR.

27-10-2017

AF CHEFØKONOM MADS LUNDBY HANSEN (21 23 79 52) OG CHEFKONSULENT JØRGEN SLOTH BJERRE HANSEN

VLAK-regeringen har meldt ud, at den vil finde besparelser på 5,25 mia. kr. på overførselsområdet som finansiering til skattereformen. VLAKs målsætning er, at disse besparelser skal øge beskæftigelsen med 7.200 personer. VLAK har imidlertid ikke fremlagt et konkret udspil til at realisere besparelserne. Dette notat fremlægger reformforslag, der opfylder VLAKs to målsætninger. Det anbefales bl.a., at reducere dimittendsatsen (dagpenge for nyuddannede) fra 13.000 kr. til 8.000 kr. Det øger beskæftigelsen med 4.000 personer og medfører en budgetforbedring på 1,2 mia. kr. SU'en nedsættes med 10 pct. Det øger beskæftigelsen med 2.450 personer og medfører en budgetforbedring på 1,5 mia.kr. Seniorjob-ordningen afskaffes, hvilket øger den privat beskæftigelse med 2.400 og forbedrer de offentlige finanser med 0,8 mia. kr. Desuden anbefales det at reducere den årlige stigning i overførselsindkomsterne (fra lønregulering til prisregulering) i 2024 og 2025. Det giver en besparelse på 1,1 mia. kr., og det øger beskæftigelsen med 1.100 personer.

Reformforslag til besparelser for 5,25 mia. kr. på overførselsområdet		
	Beskæftigelse personer	Besparelse mia. kr.
Børnecheck (3. barn: 25 pct.'s reduktion, 4. barn: Afskaffelse)	150	0,45
Dimittend-sats nedsættes til kontanthjælpsniveau (fra 13.000 kr. til 8.000 kr.)	4.000	1,2
Kontanthjælp: Afskaffelse af aktivitetstillæg til unge	100	0,3
Afskaffelse af seniorjob-ordning	(2.400)	0,8
Mindreregulering af overførsler, 2024-2025	1.600	1,1
SU nedsættes 10 pct.	2.450	1,5
I alt	8.300	5,35
VLAK-målsætning	7.200	5,25
<i>Kilde: Finansministeriet samt egne beregninger</i>		

VLAK-regeringen har meldt ud, at den vil finde besparelser på 5,25 mia. kr. på overførselsområdet som finansiering til skattereformen. VLAKs målsætning er, at disse besparelser skal øge beskæftigelsen med 7.200 personer. VLAK har imidlertid ikke fremlagt et konkret udspil til at realisere besparelserne. Dette notat fremlægger reformforslag, der opfylder VLAKs to målsætninger. VLAK-regeringens samlede udspil (inkl. udspillet til lavere skat) øger beskæftigelsen med 14.800 personer (7.200 + 7.600).

En besparelse på 5 mia. kr. svarer til 1½ pct. af de samlede offentlige udgifter til indkomstoverførsler, som i 2017 udgør 360 mia. kr. Det underbygger, at det er muligt at finde besparelser i denne størrelsesorden.

Forslagene indebærer derfor relativt små ændringer af overførselssystemet. Der er ikke medtaget større ændringer som fx generelle ændringer i dagpengesystemet, ligesom der er set bort fra forhøjelser af efterløns- og pensionsalder¹.

Forslagene fremgår af tabel 1 og er uddybet nedenfor.

Tabel 1. Reformforslag til besparelser for 5,25 mia. kr. på overførselsområdet		
	Beskæftigelse <i>personer</i>	Besparelse <i>mia. kr.</i>
Børnecheck (3. barn: 25 pct.'s reduktion, 4. barn: afskaffelse)	150	0,45
Dimittend-sats nedsættes til kontanthjælpsniveau (fra 13.000 kr. til 8.000 kr.)	4.000	1,2
Kontanthjælp: Afskaffelse af aktivitetstillæg til unge	100	0,3
Afskaffelse af seniorjobordning	(2.400)	0,8
Mindre regulering af overførsler, 2024-2025	1.600	1,1
SU nedsættes 10 pct.	2.450	1,5
I alt	8.300	5,35
VLAK-målsætning	7.200	5,25
<i>Kilde: Finansministeriet samt egne beregninger</i>		

¹ Regeringen har tilkendegivet, at den bl.a. vil finde besparelserne via optjeningsprincipper så udlændinge får sværere ved at få danske ydelser. Det vurderes at være svært at finde optjeningsbaserede besparelser i den størrelsesorden.

BØRNECHECK (3. BARN: 25 PCT. REDUKTION, 4. BARN: AFSKAFFELSE)

Som det eneste konkrete forslag har VLAK-regeringen meldt ud, at den vil gennemføre et forslag fra V-regeringens 'Helhedsplan' om at nedsætte børnechecken med 25 pct. for det 3. barn og helt afskaffe børnechecken fra og med det 4. barn.

Finansministeriet skønner, at forslaget giver en besparelse på knap ½ mia. kr. og øger beskæftigelsen med 150 personer.

DIMITTEND-SATS NEDSÆTTES TIL KONTANTHJÆLPSNIVEAU (13.000 KR. TIL 8.000 KR.)

Aftalen om 'Dagpengereformen' fra oktober 2015 reducerede dimittendsatsen for ikke-forsørgere fra 82 pct. (ca. 15.000 kr.) til 71,5 pct. (ca. 13.000 kr.) af maksimale dagpenge. Der er imidlertid stadig tale om en meget betydelig og uhensigtsmæssig indkomstfremgang i forbindelse med arbejdsløshed for mange studerende. Det foreslås derfor, at dimittendsatserne nedsættes til omkring kontanthjælpsniveau. Det indebærer f.eks., at satsen for ikke-forsørgere under 30 år reduceres fra 13.000 kr. til 8.000 kr., jf. tabel 2.

Tabel 2. CEPOS' forslag til nye dimittendsatser

	Nuværende dimittendsats	CEPOS' forslag	Forskel
Forsørgere over 30 år	14.853 (82 pct.)	14.128 (78 pct.)	-725
Enlige forsørgere under 30 år	14.853 (82 pct.)	14.128 (78 pct.)	-725
Forsørgere i parforhold under 30 år	14.853 (82 pct.)	10.868 (60 pct.)	-3.985
Ikke-forsørgere over 30 år	12.951 (71,5 pct.)	10.868 (60 pct.)	-2.083
Ikke-forsørgere under 30 år	12.951 (71,5 pct.)	8.151 (45 pct.)	-4.800

Anm.: Tallene i parentes angiver pct.-andelen af maksimale dagpenge i 2016

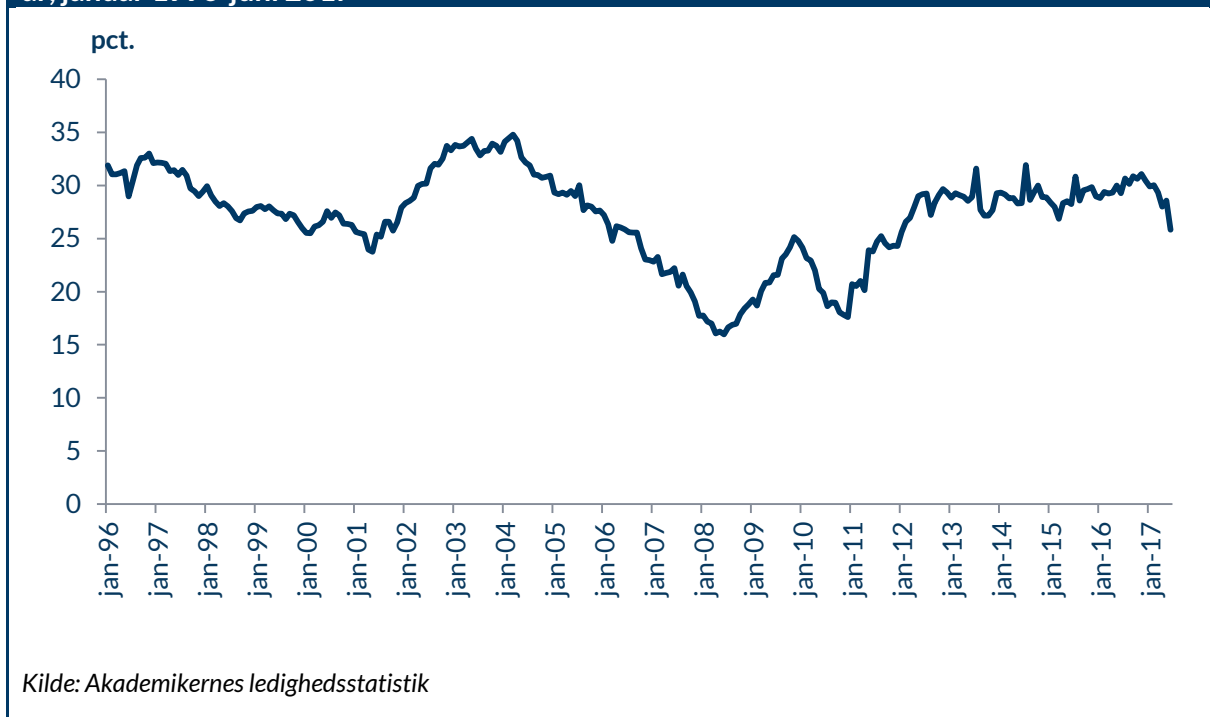
Samlet skønnes forslaget at øge den strukturelle beskæftigelse med 4.000 personer og forbedre de offentlige finanser med ca. 1 mia. kr.

Dimittender i Danmark har i international sammenhæng en helt unik særstilling i dagpengesystemet:

- For det første er der ikke tale om en forsikringsordning, da det ikke er tab af arbejde, som udløser dagpengene.
- For det andet er der ikke noget krav om, at studerende skal optjene retten til dagpenge ved at arbejde og betale kontingent, før de modtager dagpenge.
- For det tredje er dagpengenes dimittendsats for mange væsentligt større end den indkomst, de havde, mens de studerede.

Den lukrative dagpengeordning for dimittender modsvarer af en meget høj ledighed. For personer med en lang videregående uddannelse er dimittendledigheden på ca. 25 pct., jf. figur 2. Selv under den kraftige højkonjunktur i 00'erne var ledigheden aldrig under 15 pct.

Figur 2. Sæsonkorrigeret bruttoledigheds pct. for dimittender med en kandidatalder op til 1 år, januar 1996-juni 2017

KONTANTHJÆLP: AFSKAFFELSE AF AKTIVITETSTILLÆG

I 2016 var der i gennemsnit 43.000 unge under 30 år på kontanthjælp. Heraf var 26.000, svarende til 61 pct., erklæret ikke-jobparate. For de unge kontanthjælpsmodtagere er der en stor økonomisk tilskyndelse til at blive erklæret ikke-jobparat frem for at blive erklæret jobparat eller uddannelsesparat. For en hjemmeboende udgør den månedlige ydelse 11.000 kr., hvis den unge kontanthjælpsmodtager bliver erklæret ikke-jobparat. Bliver den unge erklæret uddannelsesparat, er ydelsen kun på ca. 2.600 kr. Dvs., at gevinsten ved at være ikke-jobparat udgør ca. 8.000 kr. om måneden. Desuden slipper man for at komme i "nyttejeb", hvis man er ikke-jobparat.

Denne gevinst ved at blive erklæret ikke-jobparat kan have en negativ indflydelse på de unges tilknytning til arbejdsmarkedet. Det skyldes, at de unge får en tilskyndelse til at blive erklæret ikke-jobparate (selvom de måske er jobparate), fordi status som ikke-jobparat udløser en højere kontanthjælp.

På den baggrund anbefales det at fjerne gevinsten ved at være ikke-jobparat. Budgetforbedringen ved at fjerne aktivitetstillægget udgør 300 mio. kr.

AFSKAFFELSE AF SENIORJOBORDNING

Seniorjob-ordningen giver seniorer et krav på et job på kommunen 5 år før efterlønsalderen, hvis to kriterier er opfyldt:

- 1) Man skal have opbrugt sin dagpengeperiode.
- 2) Man skal have betalt efterlønskontingent.

Ordningen tvinger reelt kommunerne til at ansætte personer, som kommunerne ellers ikke ville have ansat. Det reducerer kommunernes produktivitet, fordi kommunerne ansætter personer pga. tvang, og ikke fordi personerne er dygtige til at udføre et job. Desuden skal kommunens ledelse bruge ressourcer på at opfinde job til personer, som de ikke ønsker at ansætte. Der er i dag ca. 3.500 personer på seniorjob-ordningen.

En afskaffelse af seniorjob-ordningen vil medføre en budgetforbedring på 0,8 mia. kr.², og vil ifølge Finansministeriet løfte den ordinære beskæftigelse med 2.400 personer. Beskæftigelseseffekten på 2.400 personer er ikke indregnet i den samlede reformeffekt, idet personerne allerede i dag er i beskæftigelse, men altså i seniorjob frem for på det ordinære arbejdsmarked.

I stedet for at være på seniorjob bør seniorerne søge job på det ordinære arbejdsmarked, hvor seniorledigheden i øvrigt er lav. Det ses bl.a. ved, at +55-årige har lavere ledighed end gennemsnittet.

MINDREREGULERING AF OVERFØRSLER, 2024-2025

I Thorning-regeringens skattereform fra 2012 blev en del af finansieringen fremskaffet ved at mindreregulere overførselsindkomsterne, så dagpenge, kontanthjælp mv. blev reguleret med lidt mere end inflationen frem for med lønudviklingen i perioden 2016-2023. Dvs., at købekraften fortsat vil stige for de berørte grupper, men ikke i samme omfang, som med den hidtidige satsregulering. Thornings mindreregulering løber som nævnt frem til 2023. I V-regeringens 'Helhedsplan' indgik et forslag om at videreføre denne mindreregulering til 2025. Det vil give en besparelse på 1,1 mia. kr. og øge beskæftigelsen med 1.600 personer (som følge af et forbedret incitament til at tage et job i stedet for at være på overførsel)

NEDSÆTTELSE AF SU MED 10 PCT.

Danmark har verdens højeste SU, og den danske SU er eksempelvis ca. dobbelt så høj som i Sverige, Finland og Norge.

Det primære formål med at tage en uddannelse er, at man dygtiggør sig og øger sit vidensniveau, hvilket giver en højere indkomst på arbejdsmarkedet. Dvs. grundlæggende gives SU i dag til personer, som opnår en pæn indkomst set over hele livet. I det lys forekommer det relevant at nedsætte SU'en og evt. erstatte den med statsgaranterede lån.

En af Produktivitetskommissionens hovedkonklusioner vedrørende SU er, at: "SU koster 20 mia. kr. årligt, og meget tyder på, at høj SU kun i meget begrænset omfang har bidraget til at give flere en

² Besparelsen på bortfald af seniorjob-ordningen udgøres af offentligt forbrug. Regeringen har tilkendegivet at 2 mia. kr. (af de 5,25 mia. kr.) kan komme fra lavere offentligt forbrug frem for lavere overførselsindkomster.

uddannelse, mindsket social ulighed eller sikret, at unge ikke tager erhvervsarbejde ved siden af studierne.”³

Venstre lagde i Helhedsplanen op til en nedsættelse af SU'en med 20 pct. Nedsættes SU'en med 10 pct., vurderes det at give en besparelse på 1,5 mia. kr., mens beskæftigelsen stiger med 2.500 personer.

³ Kilde: Produktivitetskommissionen, analyserapport 4, "Uddannelse og innovation"